

Uutta kirjallisuutta

Demographic Yearbook — Annuaire Démographique 1948. Prepared by the Statistical Office of the United Nations in collaboration with the Department of Social Affairs. United Nations Publication. Sales No. 1949. XIII. 1. Lake Success, N.Y., 1949.

Edeltäjänsä Kansainliiton esimerkkiä seuraten Yhdistyneet Kansakunnat on perustamisestaan alkaen omistanut maailman väestökysymykselle suurta huomiota. Pääosa sen väestötieteellisestä työstä tapahtuu sen väestö- ja tilastoasiainvaliokunnissa. Jo ensimmäisessä kokouksessaan nämä valiokunnat esittivät toivomuksen, että YK:n toimesta alettaisiin julkaista demografista vuosikirjaa, joka sisältäisi tarkat vertailukelpoiset tilastotiedot kaikkien maiden väestöstä ja väestönmuutoksista. YK:n taloudellinen ja sosiaalinen neuvosto hyväksyi ehdotuksen, ja vuoden 1949 lopulla ensimmäinen vuosikirja tuli julkisuuteen yllä mainitulla otsikolla.

Tämä 596 suurta sivua sisältävä englannin- ja ranskankielinen teos muodostaa tavallaan jatkon toisaalta Kansainliiton tilastolliselle vuosikirjalle («Statistical Yearbook of the League of Nations»), toisaalta Kansainvälisen Tilastoinstituutin julkaisulle «Aperçu de la Démographie des Divers Pays du Monde». Vuosikirja alkaa lyhyellä johdannolla, jossa selostetaan kirjan tarkoitusta, aineiston valinnassa noudatettuja periaatteita, aineiston keruuta ja sen laatua ym. Sitten seuraa taulukko-osasto, joka antaa tiedot väestöstä, syntyneistä, kuolleista, avioliitoista, uusiautumisluvuista, kuolleisuus- ja eloonjäämistauluista sekä kansainvälisestä muuttoliikkeestä. Teokseen liittyvät kartat osoittavat, mistä maista kunkin osaston tiedot on saatu, ja teoksen päättää bibliografia niistä käytettävissä olleista virallisista julkaisuista, jotka antavat tietoja eri maiden väestönlaskennoista ja muusta väestötilastosta.

Vuosikirjassa julkaistavien tilastotietojen tulee — ainakin mikäli kysymyksessä ovat YK:n jäsenvaltiot — olla virallisia lukuja. Tämä periaate on toisaalta eduksi, toisaalta haitaksi. Vuosikirjan toimittajien kannalta se on kiusallinen sikäli, että heidän on vaikea ottaa teokseen muita lähdeaineiston luotettavuutta koskevia huomautuksia kuin niitä, mitä virallisissa lähteissä on mainittu. Tämän epäkohdan auttamiseksi on ehdotettu, että vuosikirjassa vastedes julkaistaville tiedoille vahvistettaisiin minimivaatimukset.

Demografinen vuosikirja tulee ilmestymään kunkin vuoden joulukuussa siten, että sen sisällön painopiste siirtyy vuoron perään eri aiheille. Vuoden 1949 vuosikirjassa kiinnitetään erikoista huomiota hedelmällisyyteen, seuraavana vuonna kuolleisuuteen, vuonna 1951 väestösuhteisiin, sitten sosiaaliin ja taloudellisiin seikkoihin ja v. 1953 muuttoliikkeeseen.

Reino Lento.

Jan Wallander, Flykten från skogsbygden. Uppsala 1948. 366 sivua.

Esiteltävänä oleva Ruotsin sisäistä muuttoliikettä selvittelevä väitöskirja koskee erästä meille verraten läheistä aluetta, nim. Värmlannin suomalaismetsiä. Tutkimuksen kohteena on Klar-joen laakso Norjan rajalta pohjoisessa Vänern-järven tasangoille etelässä. Tämän alueen pohjoisosissa on näihin aikoihin asti elänyt suomen kieltä taitavia henkilöitä.

Mainittu jokilaakso on valittu tutkimuksen kohteeksi sen ankaran työvoimapulan vuoksi, mikä siellä on viime aikoina vallinnut. Vuodesta 1928 lähtien muuttotappio on ollut täällä syntyneiden enemmyyttä suurempi. Lukuun ottamatta alueen kahta väestökeskusta, Hagforsia ja Munkforsia, joissa on rauta- ja terästehtaita, väkiluvun aleneminen on ollut hyvin nopeaa.

Wallander pyrkii tutkimuksellaan ennen kaikkea vastaamaan kysymykseen: miksi tällä metsäseudulla on syntynyt niin tuntuva työvoiman puute? Toisena tarkoituksena hänellä on ollut kerätä sellaista aineistoa, minkä nojalla voidaan ryhtyä toimenpiteisiin asian auttamiseksi.

Lähdeaineisto jakaantuu kahteen pääosaan:

Ensinnä annetaan kuvaus seudun maantieteellisistä oloista, luonnonrikkauksista, talouselämästä ja väestön jakaantumisesta eri elinkeinojen kesken, lyhyesti sanoen niistä perustekijöistä, joista nykyinen tilanne on aiheutunut. Seikkaperäisemmän sel-

vittelyn kohteeksi joutuu kuitenkin vain kolme kuntaa: Norra Ny, Gustav Adolf ja Sunnemo.

Lähdeaineiston toisen pääosan muodostaa väestötilasto, josta jokilaakson jokaisen kunnan osalta on kerätty numerotiedot vv. 1926—1945 syntyneistä, kuolleista sekä kuntaan ja kunnasta muuttaneista. Viimeksi mainittuja tietoja on täydennetty kuntien väestörekistereistä saaduilla muuttojen suuntaa koskevilla tiedoilla, jotka on hankittu kahdeksalta vuodelta ja noin 27.000 henkilöstä. Niistä noin 3.300 henkilöstä, jotka näiden 8 vuoden aikana ovat muuttaneet kolmeen edellä mainittuun kuntaan tai niistä pois, on lisäksi laadittu erityinen rekisterikortti, johon on merkitty asianomaisen ikä, sukupuoli, ammatti, syntymäpaikka, siviilisääty, muuttoaika sekä paikkakunta, josta tai johon muutto on tapahtunut. Lopuksi on vielä haastateltu 900 henkilöä kolmessa ko. kunnassa, jotta saataisiin ensi käden tietoja heidän muuttajensa ja ammatinvaihdostensa syistä.

Wallanderin tutkimus on siis samantapainen kuin se, mikä Väestöliiton toimeksiannosta on suoritettu neljässä Pohjois-Savon ja yhdeksässä Varsinais-Suomen kunnassa.*

Myöskin tutkimusten tulokset ovat pääpiirteissään samanlaiset. Wallanderinkin lähdeaineiston mukaan maassamuuttoon osallistuu ennen kaikkea nuoria, 20 ja 30 ikävuoden välillä olevia henkilöitä. Naiset ovat siinä edustettuina paljon runsaammin kuin miehet, naimattomat enemmän kuin perheelliset ja epäitsenäinen maatalousväestö lukuisammin kuin maata omistavat. Viimeksi mainittu seikka ei Wallanderin mielestä johdu mistään romanttisesta rakkaudesta isien viljelemään maahan, kuten usein väitetään, vaan siitä tosiasiasta, että ne, joilla on omaa maata tai oma asunto, ovat taloudellisesti muita paremmassa asemassa. Sellaisilla henkilöillä, jotka ovat muuttaneet jo ainakin kerran aikaisemmin, on suurempi taipumus muuttamiseen kuin ensikertalaisilla. Tämä johtunee osaksi edellisten suuremmasta kokemuksesta, osaksi siitä, että he ehkä luonteensa perusteella kuuluvat »muuttajien» ryhmään. Koulutodistusten vertailu osoitti, että ne, joilla koulussa oli paremmat arvosanat, eivät yleensä ole muuttaneet sen enempää kuin heikommatkaan oppilaat, mutta kaupunkeihin suuntautuvassa muuttoliikkeessä ensiksi mainitut

* Tämän tutkimuksen tulokset on julkaistu tähän vuosikirjaan sisältyvässä kirjoituksessa »Muuttoliikkeen suunnasta eräissä Varsinais-Suomen kunnissa vuosina 1921—1945» sekä sen ensimmäisessä lähdeviitteessä (s. 102) mainituissa tutkimuksissa.

ovat olleet edustettuina jossakin määrin runsaammin kuin jälkimäiset.

Yritys saada haastattelutietojen avulla valaistusta maalta muuton »syihin» ei näytä Klar-joen laaksossa johtaneen sen varmempiin tuloksiin kuin Pohjois-Savossakaan. Wallanderin mielestä ko. tiedot kuitenkin antavat tukea sille käsitykselle, että muuttajien tärkeimpänä vaikuttimena ei ole ollut tarve elää suurissa kaupungeissa, vaan se, että he haluavat siirtyä johonkin ei-maataloudelliseen ammattiin. Niistä metsätyöläisistä, jotka halusivat muuttaa muualle, yli 60 % tahtoi lähteä sen vuoksi, etteivät he pitäneet työstään, joka heidän mielestään oli liian raskasta ja huonosti palkattua. Muiden alojen muuttohaluisista sen sijaan vain n. 30 % oli tyytymättömiä työhönsä. Tiedustelu osoitti myös naisten kaih-tavan karjanhoitotyötä sen vuoksi, että he pitävät sitä liian rasit-tavana. Lisäysinä muuttohaluun mainitaan metsäseudun yksi-näisyys, huvitusten puute, huonot asunnot, lasten pitkät koulu-matkat ym. sellaiset seikat, jotka usein ovat tulleet esille Suo-messakin käydyssä »maaltapako»-keskustelussa. Wallanderin mu-kaan tällaisilla »ympäristötekijöillä» on suuri vaikutus etenkin naisten muuttoihin.

Kiintoisa on Wallanderin esitys siitä, miten umpimähkäistä muuttaminen yleensä on. Jos joku henkilö haluaa vaihtaa paikkakuntaa tai ammattia, hän ei tavallisesti käänny työnvälitystoi-miston puoleen saadakseen mahdollisimman hyvän kuvan työ-markkinoiden tilasta eri paikkakunnilla. Milloin hän muuttaa ja minne hän muuttaa, se määräytyy hänen omien havaintojensa sekä niiden tietojen perusteella, joita hän saa sukulaisiltaan ja naapureiltaan, koulutovereiltaan tai joltakin henkilöltä, jonka hän kohtaa lauantai-illan tansseissa. Näin saamansa suppean näke-myksen vuoksi hänen tiensä tavallisesti vie johonkin naapuristossa olevaan paikkaan. Kaikista kolmesta ko. kunnasta muuttaneista noin 60 % siirtyi korkeintaan 50 kilometrin päähän. Asteittain muuttaminen on siis ollut sääntönä, ja siirtyminen metsätoistä muihin ammatteihin on usein edeltänyt paikkakunnalta muuttoa.

Wallander ei löydä mitään valmista ratkaisua Klar-jokilaak-son työvoimapulalle. Jotta metsätyöläiset saataisiin pysymään ammatissaan, heille olisi taattava varma työn ja ansion saanti ko-ko vuodeksi eikä vain talvikuukausiksi. Maatalouden piirissä tä-hän ei kuitenkaan ole suuria mahdollisuuksia, kun seudun viljel-mät ovat pieniä ja heikosti kannattavia. Uusien teollisuuslaitos-tenkaan perustaminen tähän jokilaaksoon ei helpottaisi metsätalou-den työvoimapulaa, vaan päinvastoin pahentaisi sitä. On näet otettava huomioon, että koko Ruotsia on uhkaamassa niiden työ-

voimareservien ehtyminen, joihin sen teollisuus on nousukausina turvautunut. Jos Klar-jokilaakson metsäkuntien muutotappio saataisiin häviämään, niin siellä sijaitsevien rauta- ja terästehtaitten työvoiman saanti voisi ehtyä. Näin ollen Wallander katsoo, että kysymyksen ratkaisu on jätettävä uusien tutkimusten ja käytännöllisten kokeilujen varaan.

Reino Lento.